

«Քիւրա» անունով ազդեթիւն մը չկայ եւ «քիւրա» անունով ճանչցուած ցեղերը ազգայնական, հաւաքական անուն մը չունին: Դուքէ միախառնել ակնարկելի թէ այսօր ամբողջ միասին գտնուող կը ճանչնայ «քիւրա» անունով, սակայն այդ փաստ մը չէ թէ «քիւրա» անունը կրող ազգ մը գոյութիւն ունի, որովհետեւ այդ անունով ճանչցուած ցեղերէն եւ ոչ մէկը կ'ընդունի պայն, եւ եթէ մէկը անոնց «քիւրա» անունը տայ, զայրոյթով՝ «Քիւրաը դուն ես» կը պատասխանեն: Թէեւ կայ ուրիշ անուն մըն ալ, «Գուրմանջ», որով կ'անուանեն չիլիքնք ազգ ցեղերէն շատեր, սակայն կան այնպիսիներ որ «Կուրմանջ» կ'անուանեն «աշիբ» կոչուած ցեղերուն հպատակ եղող ցեղերը: Եւ հաւանական է որ «Կուրմանջ» անունը այդ ցեղերու վրայ զրոյշուած ըլլայ՝ անոնց բոլորին զօրեղ ազգութեան մը հպատակ դառնալէն յետոյ «Կուրմանջ» եւ «քիւրա» բառերու ստուգաբանութեան մասին թեր ու գէժ կարգ մը կարծիքներ են եղած՝ որոնք անստորոգ են, եւ մենք Հայերս դեռ չենք կրցեր իրենց իսկուութեամբ ճանչնալ մեզ յիշապատող ցեղերը: Անշուշտ այդ ցեղերէն կան այնպիսիներ որոնք Հայութեան դարաւոր թշնամիներն են եղած, եւ այնպիսիներ որ մեր նախահայրերէն գերուելով բերուած են Հայաստան ու այսօր մասնաժողովներու ընդունելէ յետոյ զիրենք գերողներու վրէժը անոնց որդիներէն կը լուծեն, սակայն կան նաեւ այնպիսի ցեղեր որոնք՝ ծագումով իսկ Հայուն մօտ, միշտ համակրական եւ բարեկամական հակումներ ունին զէպ կ'էջ ազգը:

Յանկալի էր որ ուրիշներ մԱնհալուի աշխէջերուն մէջ «քիւրա» անուն տակ խտացած տարբեր տարբեր բարբերով եւ յատկութիւններով ցեղերը ճանչցէին իրենց իսկական եւ ուրաշ գոյնովը, իրենց զէպ ի Հայութիւնը ունեցած հակումներով՝ կամ ատելութիւններով: Եւ հայ ազգը ճանչնաւ իր բարեկամ ու թշնամին այդ ցեղերէն:

Դաւով Եդիսիներու եւ Հայերու յարաբերութեանց, Եդիսիները ինի ժամանակ ի վեր Հայերն իրենց բարեկամ ընդունած ըլլալով, միշտ բոլոր ազգերէ եւ ցեղերէ աւելի բարեկամական հակում մը ունին զէպ ի Հայութիւն: Իրենց առ մեզ ունեցած համակրանքը կրկնապատկուած է ոռոս-թրքական պատերազմի միջոցին՝ ոռոսահայ զօրապետներու իրենց ըրած բարբերութիւնն, եւ եզրիք գաղթականութեան հոռական հողին վրայ բնակութեան տեղ շնորհելուն համար:

Իրենցմէ անոնք որ հայ տուններու մէջ կամ Հայերու հետ մօտէն յարաբերութիւններ ունեցած են, զարմանօք կը պատմեն հայ ըն-

տանիքներու մէջ եղած բարոյականի բարձրութիւնը որ կը պակսի իրենց մէջ եւ մանաւանդ Հայոցս մեր ազգականներէն ամուսին ընտրելու արգելքը:

Եդիսիները վերջին տարիներու թրքահայ զէպքերու միջոցին շատ սուրիներու մէջ օգնեցին Հայերուն, Թուսիոյ մէջ եղողները որ մեծամասնութեամբ ոռոս-թուրք սահմանին մօտերն են հաստատուած, Թուսիա գաղթող եւ հայրենիք վերադարձող խումբերուն առաջնորդեցին՝ կեանքերին զոհելու պատրաստականութեամբ մը, եւ շարաքներով իրենց տունները պահեցին ու խնամեցին անկարող, հիւանդոտ եւ ծերունի գաղթականները:

ԱՐՄԵՆ

ԶԱՅԳԵՐՔ

ԺԱ.

ԵՀՈՎԱ

Որոտաձայն կառքով թըռաւ Ենովա, ֆերովէից բլրեր թըռան՝ վառ մըրբիկ. եւ գոռաց ձայն մը՝ Զի հեծէք եւ արի՛՛ք Ո՛վ Արարատ, ո՛վ Ժողովուրդ Գասաղայ:

Բարելուն ա՛լ պոռնիկ դարձաւ, պիղծ պոռնիկ, Բացաւ ծըծերն, օրն ի բուն մերկ են հիմայ, ձրովէ՛ զանոնք ոտքով, ո՛վ ճեւ Թորգոմայ. Ելէ՛ք, անոր զէժ Բարկութիւնս կը տանիք:

Ոսկեքարի պէս Երեւոյթք մը ցուաց. Ապա անցաւ ինչպէս սին հողով եւ ունայն, եւ թանձրացաւ ծըխոյ պէս մութ միգամած:

Բայց Մարգարէն որ յեպ լեռնէն տեսաւ զայն՝ Երկըրպագեց, աղազակեց բարձրաձայն. Դու անողորմ ես եւ արդար, ո՛վ Աստուած:

ՉԱՀՐԱՄ ՍՎԱՅՔԱՆ